

Yaratan Allah'tır; sorumlu olan biziz!

Harun Bey: "İnsan hayırlı işleri Allah'tan, şerleri de kendi nefsinden bilmelidir deniyor. Bunu biraz açar mısınız? Biz hayırlı işleri de, şerri de kendi cüz'î irademizle yapmıyor muyuz?"

Biz gözümüzle, kulağımızla, dişimizle, tırnağımızla, başımızla, ayağımızla, malımızla, mülkümüzle, maddemizle, manamızla, cismimizle, ruhumuzla, sahip olduğumuz her şeyimizle Allah'ın malıyız, mülküyüz, kuluyuz, mahlûkuyuz, Allah'ın mülkü üzerinde çalışan hademeleriz.

Biz beşer olarak, ister farkında olalım, ister olmayalım, Allah'a teslim olmuş haldeyiz. Kullanımı bize bağlı bir cüz'î iradeye sahip olmamıza rağmen.

Oysa her ne kadar tercih gücü bulunan, her nefeste bu gücü kullanabilen ve gerektiğinde haram helâl demeden ve Allah'ın emir ve yasaklarını dinlemeden kendi keyfimizce yaşayabilme ayrıcalığına sahip varlıklar olarak biliniyor olsak da, biz bu sıfatımızla birlikte ve bu sıfatımızı deli dolu kullanır halde iken de eksiksiz Allah'ın hükmüne, irâdesine, emrine, kudretine, ilmine, takdîrine ve taksimine bire bir bağlı varlıklar olduğumuz şüphe götürmez. Ne ki, biz bu bağlılığımızı bilirsek ve bizim için yapılan İlâhî taksime razı olursak, "iman etmiş" oluyoruz ki, bu îmân bağlılığımızı bilinçli hâle getiriyor. Bu bilinç ise beşer olarak bizi ebedî Cennet hayatına, ebedî saadete ve Allah'ın rızasına ulaştırabiliyor.

İster iman edelim, ister inkâr edelim, tercih yetkimizi ister teslîmiyetten yana, ister isyandan yana kullanalım; bizler, yaratılış bakımından da, hayatımızı çepeçevre saran belirli sınır duvarları bakımından da, âcizliğimizi ve fakirliğimizi de hesaba katacak olursak Allah'a eksiksiz teslimiyet içindeyiz. Kaderimiz bizi kuşatıyor. Kaderin bizi kuşatışı ve bize çok fazla söz söyleme yetkisi vermeyişi bizim lehimize bir tecellîdir aslında. Çünkü verse, bizim onu da isyandan yana kullanacağımıza şüphe yoktur.

İyiliklerimiz kaderimizden, hasenâtımız kaderimizden, sahip olduğumuz tüm

güzellikler kaderimizdendir. Yani her hoşlandığımız şey, Cenab-ı Hak'tandır. Kötülüklerimiz ise bizdendir. Bunu Cenab-ı Hak, "Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır. Sana ne kötülük dokunursa nefsendendir."1 âyetiyle beyan eder.

Her ne kadar hayırlı işleri de, şerli işleri de kendi cüz'î irâdemizle seçip yapıyor gibi gözüksek de, bütün iyiliklerimizi Allah'ın yardımıyla, inâyetiyle, lütfuyla, ihsanıyla, bize yol göstermesiyle yapmaktayız. Yani iyiliği emreden de, isteyen de, iyilikten râzı olan da, bizim için iyiliği yaratan da Cenab-ı Allah'tır. Biz yöneliş ve niyetimizle iyiliğe sahip oluruz ve sevabını alırız. Fakat kötülüğü emreden de, isteyen de, kötülükten hoşlanan da nefsimizdir. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz iyilikler konusunda Allah'a şükretmek, kötülüklerimiz hususunda da Allah'a sığınmak ve Allah'a tövbe etmek bize yakışan kulluk hallerimizdir.

Çünkü cüz'î irâdemiz var, yaptıklarımızı biz tercih ederek yapıyoruz, yaşadıklarımızda bizim tercih payımız var. Öyleyse iş ve eylemlerimizden, yapıp ettiklerimizden biz sorumluyuz. Allah'ın yaratıyor oluşu, bizi sorumluluktan kurtarmaz. Çünkü tercih kullanan bizleriz.

Biz günahımıza sahip çıkarsak, Allah'ın bağışlamasını hak ederiz. Çünkü Allah'ın merhamet kucağı açık durmaktadır. Allah'ın rahmeti bizi bağışlamayı ve günahlarımızı yok etmeyi istemektedir.2 Fakat sahip çıkmaz ve "kaderimdi" dersek, bizi bağışlayacak iradeyi suç işlemekle itham etmiş oluruz. Bu tutarsız davranışımız ise, bağışlanmamızı getirmez, bilakis günahımızı artırır.

Kader denilen şey, Allah'ın ilmi nevindendir. Yani, esas itibariyle Allah'ın bizimle ilgili bilgilere önceden sahip olması demektir. Allah ezelden ebede her şeyi bilmektedir, her şeyin plân ve programını O bizzat yapmaktadır. Allah'ın bu bilgisinden hareketle biz, yaptıklarımızın sorumluluğunu üzerimizden atamayız şüphesiz.

Ve şüphesiz insan tüm tercihlerini cüz'î irâdesi ile yapıyor, yani kendi iradesiyle yapıyor. Fakat bizde cüz'î irâdeyi yaratan da, hayır ve iyilik işleyebilmemiz için tüm şartları yaratan da Cenab-ı Hak'tır. İşlediğimiz hayır ve iyiliklerin sevabını bize tahsis etmesi ise sırf lütfunu, keremini, fazlını, merhametini gösterir.

Dipnotlar:

1- Nisâ Sûresi, 4/79

2- Sözler, s. 427